

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОКАРЕВА Елеонора Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, їх творчий розвиток та саморозвиток.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOKAREVA Eleonora Oleksiivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the Department of Music Education Methodology, Singing and Choral Conducting of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of professional competences of future teachers of music art, their creative development and self-development.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 811.111+378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-149-153

КОЧУБЕЙ Вікторія Юрївна –

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов та методик їхнього навчання
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0015-6884>
e-mail: vikochubei@ukr.net

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО ВМІННЯ АУДІЮВАННЯ НА РІВНІ НЕЗАЛЕЖНИХ КОРИСТУВАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сприйняття та розуміння усного повідомлення в живому спілкуванні, під час прослуховування аудіо записів, подкастів, радіопередач, перегляду відео є ключовою діяльністю комунікативної поведінки людини. За даними різних дослідників, комунікація складає від 70 до 80% активного часу людини, 42–45% комунікації припадає на аудіювання [1, с. 100; 2, с. 18, 3, с. 5, 48]. Від того, наскільки адекватним, повним і точним буде наше сприйняття усного мовлення, залежить правильність розуміння його змісту і смислу. Труднощі сприйняття іншомовного повідомлення обумовлені цілим комплексом факторів, починаючи від здатності розпізнавати іншомовні звуки та слова, розділяти мовленнєвий потік на сегменти до вміння повністю зрозуміти й осмислити текст та здійснити відповідну мовленнєву чи немовленнєву дію. Відтак необхідним вбачається вироблення дієвих стратегій аудіювання, які важливі для ефективної комунікації та які варто використовувати під час навчання іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності представляє собою перцептивну мисленнєво-мнемічну діяльність [4, с. 213], метою якої є розкриття смислових зв'язків, осмислення почутого мовленнєвого повідомлення [5, с. 48]. Це аналітико-синтетичний процес з обробки акустичного сигналу, результатом якого є осмислення сприйнятої інформації [6, с. 53]. Аудіюванню притаманна поліфункціональність

[7; 3], тому ми можемо розглядати його як мовленнєву діяльність [7; 8] і як комунікативне вміння [9; 10] (З.Ф. Підручна, В. Dahlhaus). Низку праць науковців присвячено видам аудіювання (Е.М. Березенкова, О.Б. Тарнопольський, Н. Д. Гальскова) [11; 12; 13].

Процес аудіювання традиційно представляють у вигляді ланцюжка послідовних дій, а саме: фізичне прийняття повідомлення, розуміння прямого, «поверхневого» значення, співвіднесення з контекстом, розуміння «глибинного» значення, співвідношення з фондом знань, пресупозиціями, інтелектуально-емоційне сприйняття повідомлення, усвідомлення його смислу, а також інтенції адресата [1, с. 100]. Сприйняття усного мовлення активізує складні психолінгвістичні процеси осмислення та розуміння тексту, вивченню яких присвячені праці Дж. Міллера, Л.Ю. Куліш, З.І. Кличнікової, І. Зимньої [14; 15; 16; 5].

Мета статті. Метою нашого дослідження є опис стратегій вдосконалення комунікативного вміння аудіювання на рівні незалежного користувача мови (В1 – В2).

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудіювання не є пасивним сприйняттям інформації. Це комунікативне вміння, під час якого в мозку людині відбуваються складні процеси декодування повідомлення, які охоплюють механізми різних рівнів. Фізичне сприйняття усного мовлення запускає злагоджений механізм процесів по активізації слухо-вимовних навичок,

ідентифікації звукової форми слів, встановлення значення слів, фраз та речень.

Сприйняття повідомлення слухачем має три фази: спонукально-мотиваційну, аналітико-синтетичну та виконавську [5, с. 83-84]. Предмет слухання – це думка іншої людини, комуніканта, відтак спонукальним мотивом є бажання декодувати та зрозуміти цю думку. Аналітико-синтетична фаза охоплює комплекс операцій по відтворенню думки. Саме на цьому етапі відбуваються процеси зіставлення почутого з шаблонами та моделями, які зберігаються в нашій довготривалій пам'яті, встановлюються відповідності та смислові зв'язки. Активізується механізм ймовірного прогнозування (антиципації), коли під час слухання людина передбачає те, що вона найбільш ймовірно почує далі [5, с. 102]. Вірогідніше прогнозування відбувається на всіх рівнях мови – від складу до тексту [3, с. 51]. Виконавська фаза сприйняття повідомлення охоплює перебудовування смислового ланцюга в дієвий мовленнєвий вчинок.

Набути вміння активно сприймати усний текст можна лише в процесі комунікації. Мовленнєве вміння формується шляхом вдосконалення мовних навичок [7, с. 82; 3, с. 25]. Під аудитивним вмінням розуміють багатокомпонентне вміння, здатність реципієнта свідомо, з певною метою сприймати інформацію на слух з подальшим відтворенням, обговоренням та інтерпретуванням почутого [17, с. 9]. Аудіювання охоплює цілий комплекс мовленнєвих, навчальних, інтелектуальних, організаційних та компенсаторних вмінь [8, с. 280].

До мовленнєвих умінь аудіювання відносять: 1) вміння виділяти в аудіотексті основну інформацію і прогнозувати його зміст; 2) вміння вибирати головні факти, не звертаючи уваги на другорядні; 3) вміння вибірково розуміти необхідну інформацію прагматичних текстів в опорі на мовну здогадку, контекст; 4) вміння ігнорувати невідомий мовний матеріал, несуттєвий для розуміння тощо [8, с. 280]. Зазначені мовленнєві вміння тісно переплітаються з інтелектуальними вміннями, до яких належать ймовірнісне прогнозування, критичне оцінювання почутої інформації, поєднання у процесі слухового сприймання мнемічної та логіко-смислової діяльності, класифікації й систематизації отриманої інформації [8, с. 280].

Для покращення рівня розвитку комунікативного вміння аудіювання необхідна цілеспрямована систематична робота з тренування таких психофізіологічних механізмів сприйняття, як довготривала пам'ять, увага, здатність до ймовірного прогнозування.

На початкових етапах вивчення іноземної мови важливо відпрацьовувати механізми фонематичного та інтонаційного слуху, ідентифікації іншомовних звуків та слів, тренувати довготривалу пам'ять, заучувати слова, опанувати граматичні конструкції.

Незалежні користувачі англійської мови (тобто люди із рівнем володіння англійською мовою B1 та B2) вже мають досвід аудіювання іншомовних текстів. Такими користувачами мови є учні старших класів закладів середньої освіти, які вивчають англійську мову на рівні стандарту (B1) або на рівні профільної філологічної підготовки (B2). Окрім учнів старшої школи, такий рівень володіння мовою можуть мати студенти закладів вищої освіти, або дорослі, які вивчають англійську мову. Мовний матеріал аудіо повідомлень, з яким мають справу незалежні користувачі мови, значно відрізняється від текстів, розрахованих на користувачів англійською мовою рівня A2, в аспекті смислового наповнення, жанрового різноманіття, обсягу та складності повідомлень. Для повного та глибокого розуміння аудіо текстів варто використовувати стратегії, які спрямовані на відпрацювання певних комунікативних вмінь аудіювання.

В науковій та методичній літературі зустрічаємо різноманіття трактувань поняття стратегія, а також відсутність чіткого розділення таких понять, як навчальна та комунікативна стратегія. Вони щільно переплітаються, оскільки метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетенції. Комунікація є одночасно і метою, і способом навчання. Під навчальною стратегією розуміють організовану цілеспрямовану і регульовану послідовність визначених дій, які виконують учні під час навчальної діяльності, для збільшення швидкості та ефективності навчання [8, с. 445]. Комунікативна стратегія – це оптимальна реалізація інтенцій мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, що охоплює контроль і вибір дієвих ходів спілкування і гнучку їх взаємодію в конкретній ситуації [1, с. 118]. Відповідно, під комунікативною стратегією в аудіюванні розуміємо оптимальну реалізацію інтенцій мовця щодо сприйняття, декодування й осмислення усного повідомлення шляхом розкриття та усвідомлення його смислових зв'язків. Зважаючи на складність та багатоаспектність комунікації існує багато спроб класифікувати стратегії мовленнєвого спілкування. Наведемо одну з класифікацій мовленнєвих стратегій, розроблену О.С. Мисечко, яка включає продуктивні стратегії (усне і письмове монологічне мовлення), рецептивні стратегії (аудіювання і читання), інтерактивні стратегії (усне та письмове діалогічне мовлення) та

посередницькі стратегії (усний та письмовий переклад, переказ) [18, с. 176]. Зрозуміло, що рецептивні стратегії охоплюють широке коло стратегій сприйняття, залежно від комунікативних інтенцій та умов спілкування.

Володіння іноземною мовою на рівні незалежного користувача означає, що під час сприймання аудіотекстів мовець вміє відрізнити головні ідеї від другорядних, відокремлювати факти від оцінних суджень, зрозуміти складну лінію аргументації, розуміє зміст та деталі новин та інших аудіозаписів, здатний ідентифікувати точку зору, настрій та інтенцію мовця, виокремлювати конкретну інформацію [19, с. 57-59]. Для того, аби осмислення та розуміння тексту було повним і ефективним, потрібно звертати увагу не тільки на зміст, а й на смисл аудіо повідомлення, тренуватись у вмінні відтворювати закладені мовцем смислові зв'язки. Вважаємо за необхідне використовувати комунікативні стратегії під час навчання та практикувати ці стратегії в ситуаціях реальної комунікації.

Аналіз підручників з англійської мови (Pioneer, Choices, Get 200 [20, 21, 22]), спрямованих на досягнення мовцями рівнів B1 та B2 (незалежного користувача), дозволив нам визначити, які рецептивні стратегії дозволяють розвинути комунікативні вміння аудіювання в процесі вивчення англійської мови. Розглянемо стратегії розвитку аудитивних вмінь і наведемо приклади інструкцій до вправ, метою яких є оволодіння мовцями відповідними стратегіями.

1. Стратегія визначення контексту розмови: з'ясування того, в яких відносинах перебувають комуніканти, їх наміри, ставлення до предмету обговорення. Типовими питаннями, які вміщують інструкції до таких вправ, є наступні:

1) Who are the speakers? [22, с.40] / The speakers are among [22, с. 41].

2) Who is the announcement for? / The advertisement is for... [22, с. 40].

2. Стратегія встановлення намірів мовців. Прикладами вправ є такі:

1) Listen to two speakers. Choose the correct answer A, B or C [22, с. 24].

Speaker 1: A complains about something, B boasts about something, C praises something.

Speaker 2: A criticizes something, B reports something, C advertises something.

2) Listen to the dialogues. Match the people with their intentions. There is one extra intention [21, с. 40].

3) The speaker quotes the story to...A demonstrate..., B criticize..., C discourage... [22, с. 25].

3) Стратегія з'ясування теми повідомлення та визначення можливого варіанту назви аудіо тексту. Інструкції до такого роду вправ вміщують такі питання:

1) How should the interview be headlined? [22, с. 41].

2) What could be the title of the presentation? [22, с. 93].

2) The conversation/program is mainly about... [20, с. 77].

4) Стратегія з'ясування жанру аудіотексту та стилю повідомлення. Для цього слухачу потрібно звернути увагу на елементи формального-неформального стилів, слова та конструкції, які вказують на жанрову приналежність повідомлення. Наводимо такі типи завдань:

1) Listen and match the extracts with the types of broadcast. There is one extra type [21, с. 25].

2) Listen and list the informal expressions you hear [21, с. 70].

5) Стратегія відокремлення фактів від суджень є одним із ключових показників свідомого слухача і необхідним комунікативним вмінням. Зазвичай, інструкції до вправ, які спрямовані на відпрацювання цієї стратегії, сформульовані таким чином:

1) Listen and answer the question. Which of the following is stated in the interview as a fact and not as an opinion? [22, с. 41].

2) Listen and decide if any of the information in the recording was stated as an opinion [22, с. 93].

6) Стратегія виокремлення думок декількох учасників дискусії, знаходження спільних суджень. Типовими є такі інструкції до вправ:

1) Listen and answer the question. According to both speakers phubbing manifests... [22, с. 77].

2) Listen to the radio programme. Match the opinions with the speakers. There is one extra opinion [21, с. 20, 51].

3) Listen and list three facts and three opinions that the speakers mention [21, с. 20].

7) Стратегія визначення способу організації інформації (хронологічного, тематичного, тощо) та з'ясування логічних зв'язків між частинами тексту. В підручниках цю стратегію відпрацьовують за допомогою вправ з такими інструкціями:

1. Listen to the documentary. In what ways (1-4) does the speaker organize information? How clear is her explanation? A) chronologically (time), B) by topic or sub-topic, C) by place or people D) by importance [21, с. 100].

2) Listen to three extracts from a radio play. Order the events [21, с. 30].

8) Стратегія з'ясування деталей, уточнення, важлива для аудіювання з повним розумінням змісту [8, с. 289], а також для слухання з вибіркоким виокремленням інформації [3, с. 19]. Зазвичай цю стратегію відпрацьовують за допомогою вправ на

заповнення пропусків (gap-filling) або відповіді на конкретні питання.

1) Listen to the interview and complete the sentences [21, с. 11, 61].

2) Why does Tom do well in exams? [22, с. 40].

9) Стратегія з'ясування значення незнайомих слів з контексту. Важливим вмінням аудіювання є здатність ігнорувати невідомий мовний матеріал, несуттєвий для розуміння [8, с. 280]. Водночас слухач повинен вдосконалювати навички здогадуватись про значення слова чи словосполучення з контексту, що забезпечить повноту розуміння повідомлення. З-поміж інструкцій, які безпосередньо спрямовані на оволодіння цією стратегією, ми можемо навести таку:

1) Listen and match the words with their meanings [21, с. 30].

Отже, в проаналізованих нами сучасних підручниках з англійської мови представлені вправи, які дозволяють здобувачам освіти відпрацьовувати комунікативні рецептивні стратегії на навчальному матеріалі з їх подальшим використанням в ситуаціях реального життя.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. В результаті проведеного дослідження можна сформулювати такий висновок. Коли учні набувають певного досвіду сприйняття аудіотекстів із застосуванням вищенаведених навчально-комунікативних рецептивних стратегій, вони виробляють стійкі навички сприйняття усного мовлення із більш глибоким і повним розумінням інформації. За умови цілеспрямованої роботи над розвитком рецептивних комунікативних вмінь, мовці звикають застосовувати стратегії аудіювання в ситуаціях живого спілкування, що підвищує ефективність комунікації. Перспективи подальших пошуків вбачаємо в з'ясуванні шляхів покращення повноти сприйняття іншомовного аудіовізуального матеріалу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Семенюк О.А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації: Підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 240 с.
3. Федорова О.А. Формування аудитивних вмінь іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2016. 260 с.
4. Гез Н. И., Ляховицкий М. В., Кошман И. М., Миролубов А. А. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Высш. шк., 1982. 373 с.

5. Зимняя И. А. Лингвопсихология речевой деятельности. М. : Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. 432 с.

6. Ляховицкий М. В. Технические средства в обучении иностранным языкам. М.: Просвещение, 1981. 144 с.

7. Николаева С. Ю. Основы современной методики преподавания иностранных языков. К.: Ленвіт, 2008. 285 с.

8. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

9. Dahlhaus V. Fertigkeit Horen. Munchen : Goethe-Institut, 1994. 192 p.

10. Підручна З.Ф. Аудіювання як компонент розвитку комунікативних навичок. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Педагогіка*. Тернопіль, 2011. №2. С. 175-181.

11. Березенкова Е.М. Виды аудирования. *Сб. научных трудов МГПИИЯ им. М.Тореза*. 1989. № 142. С. 12-15.

12. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посіб. К. : Фірма «ІНКОС», 2006. 248с.

13. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Издательский центр «Академия», 2007. 336 с.

14. Миллер Дж. Информация и память. *Восприятие. Механизмы и модели* : сб. статей / Пер. с англ. Л. Я. Белопольского и Ю. И. Пашкевич. Под ред. и с предисл. Н. Ю. Алексеевко. М., 1974.

15. Кулиш Л.Ю. Психолінгвістическі аспекти восприятия устной иноязычной речи. К. : Вища школа, 1982. 208 с.

16. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке. М. : Просвещение, 1983. 197 с.

17. Старостенко О.В. Развитие аудитивных умений российской мови в англоязычных студентах негуманитарных специальностей : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Херсонський державний університет. Херсон, 2008. 250 с.

18. Мисечко О.Є. Поняття стратегічної компетенції у змісті сучасної професійної підготовки вчителя іноземної мови у ВНЗ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2004. Випуск 19. С. 174-178.

19. Common European framework of reference for languages: learning, teaching assessment. Companion volume with new descriptors. (2018). Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>

20. Mitchell H.Q., Malkogianni M. Pioneer. Level B2. Student's Book. MM Publications, 2015. 200 p.

21. Harris M, Sikorzynska A. Choices. Upper-Intermediate. Pearson Education Limited, 2016. Fifth impression. 136 p.

22. Get 200! Exam Preparation Course for Ukraine. Marta Rosinska, Lynda Edwards, with

contributions from Malcolm Mann and Steven Taylore-Knowles. MacMillan Education, 2016. Book 1.167 p.

REFERENCES

1. Batsevych, F.S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi lingvistyky* [Basics of communicative linguistics]. Pidruchnyk. K.: Vydavnytchii tsentr "Akademia", 344 s.
2. Semeniuk O.A., Parashchuk V.Yu. (2010) *Osnovy teorii movnoi komunikatsii*: [Basics of speech communication theory]. Pidruchnyk. K.: Vydavnytchii tsentr "Akademia", 240 s.
3. Fedorova O.A. (2016) *Formuvannia auditivnykh umin inozemnykh slukhachiv pidgotovchogo viddilennia u protsesi navchannia ukrainskoi movy* [Forming auditory skills of foreign listeners of preparatory department in the process of teaching Ukrainian]. Dys. ... kand.ped.nauk. Prykarpatskii natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka. Ivano-Frankivsk. 260 s.
4. Gez N.I., Liakhovytskyi M.V., Koshman I.M., Myroliubov A.A. (1982) *Metodyka obuchenia inostrannym yazykam v srednei shkole* [Methods of teaching foreign languages in secondary school]. M.: Vyssh. Shk. 373 s.
5. Zymniaia I.A. (2001) *Ligvopsychologiiia rechevoi deiatelnosti* [Linguopsychology of speech activity]. Moskovskii psykhologo-sotsialnyi institut, Voronezh: NPO "MODEK". 432 s.
6. Liakhovytskyi M.V. (1981) *Tekhnicheskie sredstva v obuchenii inostrannym yazykam* [Technical means in teaching foreign languages]. M.: Prosveshchenie. 144 s.
7. Nikolaeva S.Yu. (2008) *Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov* [Basics of modern methods of teaching foreign languages]. K.: Lenvit. 285 s.
8. Bihich O.B., Borysko N.F., Boretska H.E. (2013) *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]: pidruchnik dlia studentiv klasychnykh, pedagogichnykh i lingvistychnykh universytetiv. K.: Lenvit. 590 s.
9. Dahlhaus B. (1994) *Fertigkeit Horen*. Munchen : Goethe-Institut. 192 p.
10. Pidruchna Z.F. (2011) *Audiuivannia yak component rozvytku komunikatyvnykh navychok* [Listening as a component of communicative skills development] // *Naukovi zapysky Ternopil'skogo natsionalnogo pedagogichnogo universitetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Pedagogika. Ternopil. No. 2. S. 175-181.
11. Berezenkova E.M. (1989) *Vidy audirovania* [Types of listening]. Sb. nauchnykh trudov MGPIIYA im. M. Toreza. No. 142. S. 12-15.
12. Tarnapolskyi O.B. (2006) *Metodyka navchannia inshomovnoi movlenevoi diyalnosti u vishchomu movnomu zakladi osvity* [Methods of teaching foreign language activity in higher educational establishment]: navch. posib. K.: Firma "INKOS". 248 s.
13. Galskova N.D., Gez N.I. (2007) *Teoriia obuchenia inostrannym yazykam. Lingvodidaktika i metodyka* [Theory of teaching foreign languages. Linguodidactics and methods of teaching]. M.: Izdatelskii tsentr "Akademia". 336 s.
14. Miller J. (1974) *Informatsia i pamiat* [Information and memory] *Vospriiatie. Mekhanizmy i modeli: sb. stattei / Per. s angl. L. Ya. Belopolskogo i Yu.I. Pashkevich. Pod red. i s predisl. N.Yu. Alekseenko*. M.
15. Kulish L.Yu. (1982) *Psikholingvisticheskie aspekty vospriiatiya ustnoi inoyazychnoi rechi* [Psycholinguistic aspects of perceiving oral foreign speech]. K.: Vyshcha shkola. 208 s.
16. Klychnikova Z.I. (1983) *Psikhologicheskie osobennosti obuchenia chteniiu na inostrannom yazyke* [Psychological peculiarities of teaching foreign language reading]. M.: Prosveshchenie. 197 s.
17. Starostenko O.V. (2008) *Rosvytok audytyvnykh vmin rosiiskoi movy v anglomovnykh studentiv nehumanitarnykh spetsialnostei* [The development of auditory skills of English speaking students of non-humanitarian specialities in the Russian language]: dis. ... kand.ped.nauk: Khersonskiy derzhavnyi universitet. Kherson. 250 s.
18. Mysechko O.E. (2004) *Poniattia stratehichnoi kompetentnosti u zmisti suchasnoi profesiinoi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy u VNZ* [The concept of strategic competence in the content of modern professional training of foreign language teacher in higher educational establishments]. *Visnyk Zhytomyr'skogo derzhavnogo universitetu imeni Ivana Franka*. Zhytomyr. Vypusk 19. S. 174-178.
19. *Common European framework of reference for languages: learning, teaching assessment. Companion volume with new descriptors*. (2018). Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
20. Mitchell H.Q., Malkogianni M. (2015) *Pioneer. Level B2. Student's Book*. MM Publications, 200 p.
21. Harris M, Sikorzynska A. (2016) *Choices. Upper-Intermediate*. Pearson Education Limited, Fifth impression. 136 p.
22. Marta Rosinska, Lynda Edwards (2016) *Get 200! Exam Preparation Course for Ukraine, with contributions from Malcolm Mann and Steven Taylore-Knowles*. MacMillan Education. Book 1.167 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОЧУБЕЙ Вікторія Юрївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов та методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методи та технології навчання англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOCHUBEI Viktoriia Yuriivna – Ph.D. in Germanic Philology, Associate Professor of the Chair of Germanic Languages and Methods of their Teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Teacher Training University.

Circle of scientific interests: methods and techniques of teaching English.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.